

Försäkringskassans lägesrapport 2026:2

Bidragsbrott – sjukpenning

Försäkringskassan

Bidragsbrott för 800 miljoner inom sjukpenning

Bidragsbrott kostar samhället miljardbelopp årligen, och sjukpenning är en av de ersättningar inom socialförsäkringen som är mest utsatt. De allra flesta som får sjukpenning har rätt till ersättningen, men bidragsbrotten bedöms ändå uppgå till 800 miljoner kronor per år. Ett typiskt brottsupplägg är att arbeta samtidigt som man har ersättning. De som begår bidragsbrott lever ofta i ekonomisk utsatthet eller är skuldsatta. Det förekommer även att nätverkskriminella använder sjukpenning för att skaffa sig en grundförsörjning och en vit inkomst.

Sjukpenning är en ersättning som ska ge ekonomisk trygghet vid tillfälligt nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller skada. Det är den näst största ersättningen inom socialförsäkringen, efter inkomstpension. Under 2024 betalades 46 miljarder kronor ut i sjukpenning till omkring 630 000 personer. De flesta som ansöker om ersättningen har rätt till den. Men det finns de som missbrukar systemet.

Enligt Ekonomistyrningsverkets (ESV) uppskattningar uppgick de felaktiga utbetalningarna inom de svenska välfärdssystemen till mellan 13,0 och 16,3 miljarder kronor under 2021. Sjukpenning är en av de ersättningar inom socialförsäkringen där bidragsbrott bedöms vara vanligast. Försäkringskassan uppskattar i de senaste omfattningsstudierna att de felaktiga utbetalningarna inom sjukpenning uppgick till cirka 2,3 miljarder kronor år 2021. Omkring 800 miljoner kronor bedöms vara avsiktligt orsakade av mottagaren. Det motsvarade 2 procent av den sjukpenning som betalades ut samma år.

I grunden bygger socialförsäkringen på tillit. Individen förväntas lämna korrekta uppgifter och anmäla förändringar. Försäkringskassan har ansvar för att ta reda på tillräckligt mycket för att kunna avgöra om en person har rätt till sjukpenning. Det görs genom att samla in medicinska uppgifter, information från den som ansöker och information från arbetsgivaren.

Tilliten mellan medborgare och myndigheter är en grundförutsättning för att samhället och socialförsäkringssystemen ska fungera. Bidragsbrott riskerar att underminera förtroendet för socialförsäkringen, skada välfärdssystemets legitimitet och därmed minska viljan hos medborgarna att finansiera systemet.

Fakta om sjukpenning

Den som inte kan jobba eller söka jobb på grund av sjukdom eller skada kan ha rätt till sjukpenning. Arbetsförmågan måste vara nedsatt med minst en fjärdedel. Det krävs även att man går miste om sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Sjukpenning kan fås på 25, 50, 75 eller 100 procent. Försäkringskassan gör en bedömning av arbetsförmågan utifrån läkarintyg och vad individen jobbar med. Hur mycket sjukpenning man kan få beror på vilken inkomst man har.

Så går brotten till

Bidragsbrott innebär att en person avsiktligt eller genom grov oaktsamhet lämnar felaktiga uppgifter, undanhåller relevant information eller låter bli att anmäla förändringar som påverkar rätten till ersättning. Detta kan leda till att sjukpenning betalas ut felaktigt eller med ett för högt belopp.

Det vanligaste bidragsbrottet inom sjukpenning är att arbeta samtidigt som man får ersättning. Av de som dömdes i tingsrätten för bidragsbrott kopplade till sjukpenning under 2023 var 60 procent personer som inledningsvis saknade arbetsförmåga på grund av sjukdom, men som återgick i arbete utan att anmäla detta till Försäkringskassan. Ytterligare 16 procent av de dömda hade full arbetsförmåga och arbetade, men tog ändå emot sjukpenning. 76 procent av de som dömdes för bidragsbrott inom sjukpenning 2023 arbetade alltså samtidigt som de fick ersättning.

Sjukpenningens nivå bestäms av inkomst och arbetstid. Därför är ett annat brottsupplägg att medvetet lämna oriktiga eller överdrivna uppgifter om inkomst och arbetstid, för att få högre ersättning än vad man har rätt till.

Andra former av brottsligt beteende kan vara

- Att vistas eller flytta utomlands under pågående sjukpenning utan att informera Försäkringskassan.
- Att under en sjukskrivning inte anmäla att man har förlorat sitt arbete.
- Att ta emot flera ersättningar under samma period som man inte har rätt till, till exempel a-kassa och sjukpenning samtidigt.

I mer avancerade fall förekommer manipulation av dokument och identiteter. Det kan till exempel vara förfälskade eller manipulerade läkarintyg och kapade eller lånade personuppgifter. Eftersom sjukpenning normalt kräver läkarintyg förekommer även brottsliga upplägg, där läkare vilseleds eller manipuleras till att utfärda intyg för överdrivna eller påhittade besvär. Den myndighetsgemensamma lägesbilden från 2019 visade att nätverkskriminella ibland använder korrupta läkare och andra som systematiskt utför brott, för att få falska eller kraftigt överdrivna medicinska underlag.

Exempel på bidragsbrott

Bidragsbrott inom sjukpenning kan orsakas av att den som får ersättning avsiktligt gör något av följande:

- Överdriver sjukdomssymptom eller att man lämnar uppgifter som är fel till läkare eller till Försäkringskassan.
- Att man lämnar oriktiga uppgifter om anställning och inkomst.
- Inte anmäler att man börjat arbeta igen och därför fortsätter att få sjukpenning.
- Inte meddelar att ens arbetsförmåga har förbättrats, och att man därmed inte längre uppfyller villkoren för sjukpenning.
- Inte anmäler att man kommer att vara bosatt eller vistas utomlands.
- Anger att man är folkbokförd i Sverige, trots att man bor någon annanstans.
- Tar emot vissa andra ersättningar eller bidrag samtidigt som sjukpenning.

Drivkrafter bakom bidragsbrott

I Försäkringskassans lägesbild från 2024 används en indelning i fyra kategorier, baserad på forskningsunderlag, för att beskriva drivkrafter som kan ligga bakom bidragsbrott. Kategorierna är *behov*, *girighet*, *möjlighet* och *livsstil*. En individ kan samtidigt ha en eller flera av dessa drivkrafter.

Kategori	Beskrivning
Behov	Brottet begås på grund av att man är ekonomiskt utsatt. Personen som begår brottet upplever att bidragsbrottet är nödvändigt för att klara sin försörjning.
Girighet	Brottet begås för personlig vinning, utan att man egentligen behöver pengarna. Individen har inte något förtroende eller någon respekt för systemet, och vill få ut mer än hen har rätt till.
Möjlighet	Brottet begås främst för att det går. Brister i regelverk och bristande kontroller kan skapa tillfällen. Brottet kan till exempel vara att man inte meddelar Försäkringskassan att man börjat jobba igen och fortsätter att få sjukpenning.
Livsstil	Brottet är en del av en överlagd, systematisk och yrkesmässig kriminalitet.

” Ett vanligt brott är att man inte meddelar Försäkringskassan att man börjat jobba igen och fortsätter att få sjukpenning.

Sjukpenningen är i regel lägre än den lön som den ersätter. Om man avstår från att arbeta trots att man har arbetsförmåga och möjlighet till arbete är ekonomiskt behov som förklaring svårt. Däremot kan ekonomiska behov i kombination med någon av övriga anledningar ligga bakom försök att få sjukpenning, samtidigt som man arbetar.

Girighet kan vara en drivkraft när en person tillskansar sig sjukpenning, trots att hen har arbetsförmåga och arbetar. *Möjlighet* är en faktor som kan vara relevant när man kan utnyttja brister i kontrollsystemet. Exempelvis kan en person låta bli att meddela Försäkringskassan att arbetsförmågan har förbättrats, och att hen inte längre uppfyller villkoren för sjukpenning. *Livsstil* ligger bakom nätverkskriminellas systematiska utnyttjande av sjukförsäkringen, ofta med avancerade brottsupplägg.

Vem begår bidragsbrott?

Försäkringskassan har i flera analyser studerat hur sociodemografiska faktorer som ekonomisk situation, kön, ålder och födelseland påverkar risken för att en person begår bidragsbrott. Studier från Brottsförbyggande rådet visar att de här faktorerna är viktiga för att bedöma hur stor risken för brott är överlag.

För att studera misstänkta bidragsbrott inom sjukpenning har analyser utgått från personer som bedömts ha orsakat felaktiga utbetalningar och därför polisanmälts. De har lämnat oriktiga uppgifter eller låtit bli att anmäla att förhållanden har ändrats. De här personerna har sedan jämförts med en annan grupp som bestod av personer som haft sjukpenning under samma period.

Låg ekonomisk standard, det vill säga att ha en inkomst som understiger 60 procent av medianinkomsten, är 1,9 gånger vanligare bland personer som misstänkts för bidragsbrott inom sjukpenning än i jämförelsegruppen. Ungefär hälften av de som misstänkts för bidragsbrott inom sjukpenning har haft en skuld hos Kronofogden. Denna situation var därmed ungefär 5 gånger vanligare än i jämförelsegruppen. Skillnaderna antyder att dessa individer agerar utifrån en behovsstyrd situation där ekonomisk utsatthet kan fungera som en drivkraft bakom missbruket av förmånen.

Det finns även andra skillnader mellan grupper. Utrikes födda och inrikes födda med utrikes födda föräldrar är också överrepresenterade, med 2,1 respektive 1,7 gånger högre förekomst bland de som misstänkts för bidragsbrott inom sjukpenning.

Allmänhetens attityder till bidragsbrott och kontroller

De senaste åren har ESV och Försäkringskassan undersökt allmänhetens syn på bidragsbrott och myndigheternas kontroll. Undersökningarna visar att allmänheten uppfattar bidragsbrott som allvarliga. Särskilt allvarligt bedöms det vara

- Att uppge falska medicinska besvär för att få sjukpenning.
- Att arbeta svart och få ersättning samtidigt.
- Att ange fel inkomst för att få högre ersättning.

Samtliga tillvägagångssätt har tydlig koppling till sjukförsäkringen.

För att förebygga bidragsbrott behöver myndigheterna effektiva kontrollsystem. Den statliga utredningen *Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen* (2023) studerade allmänhetens syn på de integritetsrisker som kan uppstå när myndigheter samlar in uppgifter om inkomster och hushåll. Resultaten visade att större delen av de svarande accepterade att myndigheter hämtar in ekonomiska och administrativa uppgifter för att bedöma rätten till ersättningar. Exempel på sådana uppgifter är inkomst, förmögenhet, skulder, arbetsgivare, hushållsmedlemmar och information om andra bidrag.

Nätverkskriminella utnyttjar sjukpenning

Analyser i de myndighetsgemensamma lägesbilderna pekar på att nätverkskriminella i allt högre grad utnyttjar välfärdssystemen för finansiering av sin verksamhet. Den beskrivna brottsligheten kombineras ofta med andra kriminella aktiviteter, såsom penningtvätt, skattebrott, fiktiva företag, otillåten påverkan, myndighetsinfiltration, dataintrång samt

” Ungefär hälften av de som misstänkts för bidragsbrott inom sjukpenning har haft en skuld hos Kronofogden.

manipulation av uppgifter och identiteter. Sammantaget bidrar denna kombination av brottsupplägg till att välfärdsbrottsligheten är särskilt svår att upptäcka.

Nätverkskriminella kan antas få en betydande del av sin inkomst från illegal verksamhet. De behöver en vit inkomst för att upprätthålla en laglig fasad, i och med att de har en illegal inkomst och ofta disponerar större belopp än vad de kan redovisa. En ersättning från Försäkringskassan kan bidra till en sådan fasad och kan även fungera som grundförsörjning, vilket underlättar för de här personerna att fortsätta sin kriminella livsstil.

Nationellt underrättelsecentrum har identifierat att drygt 11 000 personer som Polismyndigheten definierat som nätverkskriminella fick sjukpenning under perioden 2020-2023. Det totala beloppet som betalats ut till dem under perioden beräknades vara nära 1,1 miljarder kronor. Av dessa personer bedöms omkring 1 500 ha sjukpenning som grundförsörjning. Hur många av dessa som haft rätt till ersättningen vet vi inte. För dessa personer fungerar sjukpenning som en vit inkomst, vilket gör det svårare att upptäcka att de är kriminella.

Regeringen har nyligen gett Försäkringskassan och flera andra myndigheter i uppdrag att kraftsamla mot den organiserade brottsligheten i välfärden, bland annat genom att granska och ompröva ersättningar bland nätverkskriminella. Som ett led i uppdraget genomförs insatser för att ta fram kunskap som stärker möjligheterna att förebygga och upptäcka de brottsupplägg som nätverkskriminella kan använda.

Kontroller för att förhindra bidragsbrott

Försäkringskassan gör kontroller både under handläggningsprocessen och efter att sjukpenning har betalats ut. Bland annat används automatiserade riskprofiler som sorterar ut ärenden med hög sannolikhet för fel.

Försäkringskassan agerar även på tips och underrättelser om misstänkta bidragsbrott från allmänheten, andra myndigheter och kommuner. Om något avvikande upptäcks undersöks även tidigare utbetalningar.

När Försäkringskassan upptäcker att en person avsiktligt försökt få ersättning på felaktiga grunder, betraktas det som potentiellt brottsligt och ärendet polisanmäls alltid. Polis och åklagare avgör om ärendet ska gå vidare till domstol. Brottet bedöms som ringa, normalt eller grovt beroende på hur stort beloppet är, hur systematiskt brottet varit och om det varit särskilt vilseledande. Bidragsbrott kan ge fängelse i upp till 6 år.

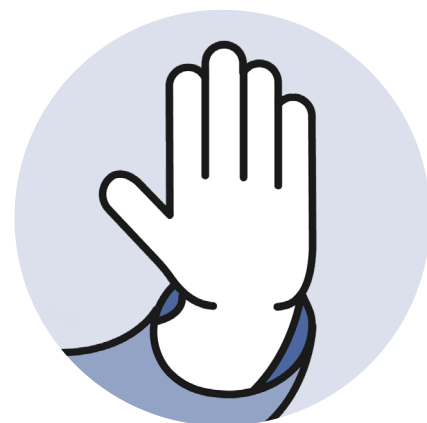
” När Försäkringskassan upptäcker att en individ avsiktligt försökt få ersättning på felaktiga grunder, betraktas det som potentiellt brottsligt och ärendet polisanmäls alltid.

Flera åtgärder ska stärka arbetet mot bidragsbrottsligheten

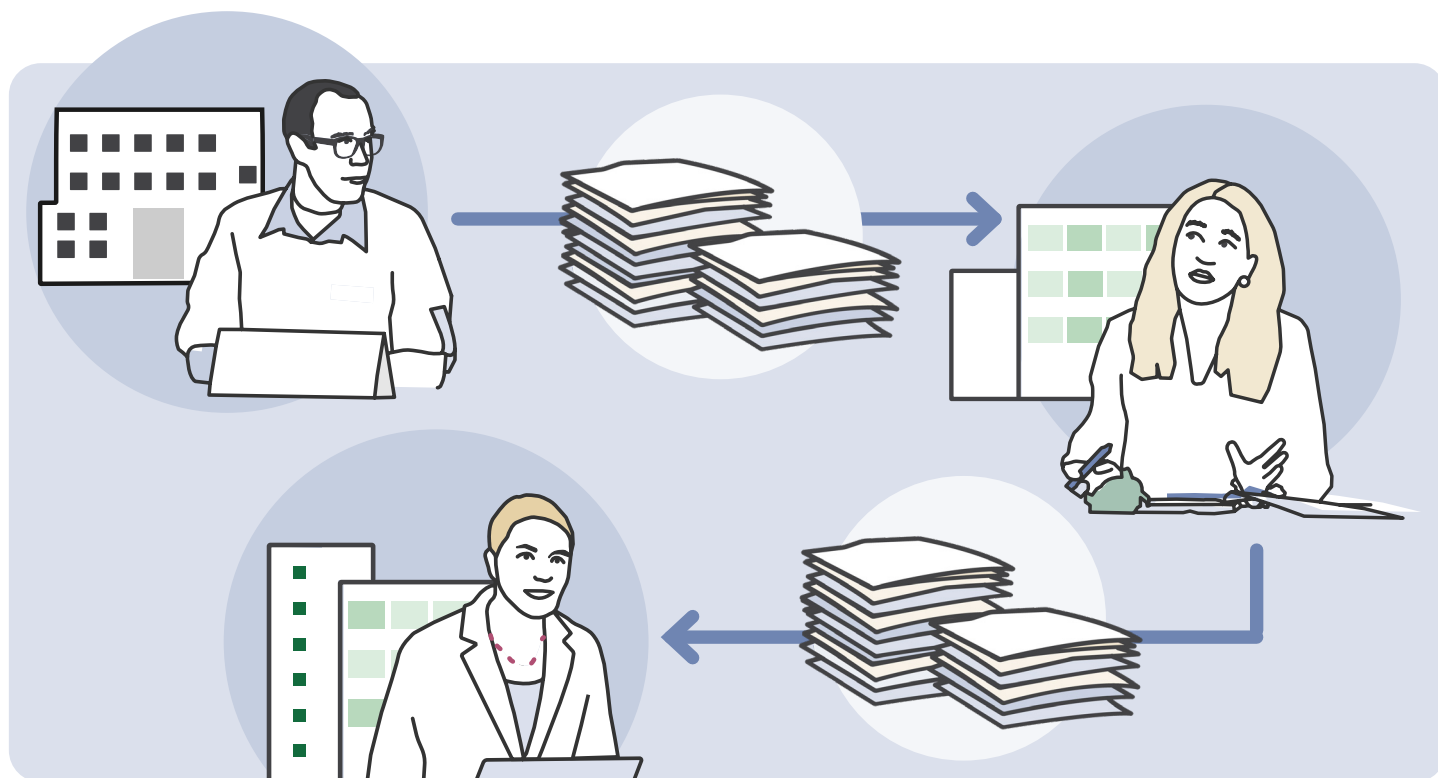
Flera politiska initiativ och budgetbeslut har tagits för att stärka arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Regeringen och Riksdagen har bland annat

- Avsatt ökade resurser för Försäkringskassans kontrollverksamhet.
- Beslutat om sekretesslättnader för att öka utbytet av information mellan myndigheter.
- Infört en skyldighet för myndigheter att utbyta information vid misstanke om felaktiga utbetalningar.
- Infört skyldighet för banker, försäkringsbolag och arbetsgivare att lämna uppgifter som myndigheter behöver för sitt kontrollarbete.
- Infört möjligheten för myndigheter att hämta in uppgifter om tredje person, det vill säga någon annan än den försäkrade.

Regeringen har även föreslagit att sanktionsavgifter och bidragsspärr ska införas som ytterligare verktyg i kampen mot bidragsbrott. Förslaget är att dessa åtgärder ska börja gälla från och med den 1 juli 2026, och att sanktionsavgiften ska uppgå till 25 procent av det belopp som krävs tillbaka. Förslaget innebär också att Försäkringskassan ska kunna stänga av en person från till exempel sjukpenning under en period mellan tre månader och tre år. En person ska kunna stängas av om hen medvetet lämnat felaktiga uppgifter eller agerat med grov vårdslöshet för att få pengar som hen inte har rätt till.

” Regeringen har även föreslagit att sanktionsavgifter och bidragsspärr ska införas som ytterligare verktyg i kampen mot bidragsbrott.

.....

De viktigaste resultaten

- Under 2021 beräknades cirka 2,3 miljarder kronor i sjukpenning ha betalats ut felaktigt, varav omkring 800 miljoner kronor bedömdes vara avsiktligt orsakade av mottagaren, det vill säga misstänkt bidragsbrott.
 - Utrikes födda och personer med låg inkomst eller skuldsättning är överrepresenterade vid misstänkta bidragsbrott inom sjukpenning.
 - Välfärdssystemen utnyttjas av nätverkskriminella. Omkring 11 000 nätverkskriminella uppskattades få sjukpenning under perioden 2020-2023. Cirka 1 500 av dem uppskattades ha sjukpenning som grundförsörjning. Hur många av dessa som haft rätt till ersättningen vet vi inte.
 - Attitydundersökningar visar att allmänheten uppfattar bidragsbrott som allvarliga och att en majoritet bedömer att det är värt att myndigheter samlar in uppgifter om inkomster och hushåll trots de integritetsrisker som kan uppstå.
 - Försäkringskassan arbetar aktivt för att förhindra och upptäcka bidragsbrott genom utökade resurser, möjlighet till att hämta in uppgifter från fler datakällor, samt de nyligen beslutade sekretesslättnaderna mellan myndigheter.
 - Regeringen har föreslagit att sanktionsavgifter och bidragsspärr införs som ytterligare åtgärder för att motverka bidragsbrott.
-

Upplysningar

Rosa Fiorito,	Presstjänst
Områdeschef, Försäkringskassan	010-116 98 88

Källor och mer att läsa

[Allmänhetens inställning till bidragsbrott och myndigheternas kontroller](#)

Ekonomistyrningsverket, Rapport 2023:44

[Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen](#)

Ekonomistyrningsverket, Rapport 2023:22

[Utbetalningsmyndigheten kontrollerar arbetsinkomster trots sjukskrivning](#)

Utbetalningsmyndigheten, Kunskapsrapport 2024:1

[Felaktiga utbetalningar av sjukpenning](#)

Försäkringskassan, PM 2023:2

[Målet att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen – en samlad analys av måluppfyllelsen för 2024](#)

Ekonomistyrningsverket, Rapport 2025:15

[Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2025](#)

Polismyndigheten, 2025

[Lägesbild – Försäkringskassans allvarligaste risker för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott 2023](#)

Försäkringskassan, PM 2024:4

[Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen](#)

Regeringen, SOU 2023:52

[Attityder till felaktiga utbetalningar och bidragsbrott](#)

Försäkringskassan, Arbetsrapport 2023:3

[I vilken utsträckning den organiserade brottsligheten använder Försäkringskassans ersättningar som grundförsörjning Delanalys 2](#)

Nationellt Underrättelsecenter, 2025